

DIERENPASPOORT IJSBEER

pag 1

LATIJNSE NAAM: *Ursus maritimus*

Ik ben een: zoogdier

Aantal jongen: 1 - 4, meestal 2 jongen

Zwanger: ca. 9 maanden

Volwassen met: ca. 4 jaar

Maximale leeftijd: (wild) ca. 25 jaar

Gewicht: man ca. 400-800 kg, vrouw ca. 150-300 kg

Schouderhoogte: ca. 1,20-1,50m

Lengte: man tot ca. 2,60 m, vrouw tot ca. 2 m

Woonplaats: Op het ijs, in de sneeuw en op toendra-gebieden. (Groenland, Alaska, Rusland, Noordpool en Canada)

Voedsel: In de winter vlees: zeehonden.
In de zomer alles: vis, lemmingen en bessen

Bedreiging: bedreigd

Vijanden in de natuur: de mens

Wist je dat: Ijsberen wel uren in het poolwater kunnen zwemmen, terwijl mensen maar hooguit 2 minuten kunnen overleven als ze in dat water terecht komen?

Let op: Alle getallen zijn gemiddelden van metingen in het wild.

DIERENPASPOORT IJSBEER

WAAR KUN JE DE IJSBEER AAN HERKENNEN?

IS WIT WEL WIT?

Met zijn witte vacht heeft de ijsbeer veel weg van een sneeuwhoop. De ijsberenvacht lijkt wel wit maar van dichtbij (nooit uitproberen hoor!) zou je zien dat de haren doorzichtig zijn. Zou je de haren weg kunnen duwen dan zie je dat de huid eronder zwart is.

Vanaf een veilige afstand kun je de zwarte huid wel zien rondom de ogen en de neus. In de zomer lijkt de vacht geler dan in de winter. Doordat de haren hol zijn, kan de ijsbeer de zonnewarmte als het ware 'opzuigen' (net als een rietje) en dan vasthouden. Onder de huid zit een dikke vetlaag die er ook voor zorgt dat de ijsbeer warm blijft.

KLEINE OGEN, KLEINE OREN

Een ijsbeer ziet en hoort net zo goed als wij mensen. Hoe komt het dat de oren van een ijsbeer niet bevroren? Omdat ze klein en harig zijn! De ijsbeer heeft donkere ogen. Als een ijsbeer onderwater zwemt houdt hij zijn ogen open. Brrrr, dat zal koud zijn voor zijn ogen!

GROTE NEUS

Ruiken kan hij als de beste met zijn grote neus. Net als alle andere beersoorten. Zelfs bij 40 graden onder nul! Stel er zit een zeehond in een hol zo'n anderhalve meter diep, dan kan de ijsbeer hem nog ruiken. Dwars door de sneeuw heen! Als de wind goed staat kan hij een levende zeehond vanaf 3 kilometer ruiken en een dood zeezoogdier zelfs vanaf 16 kilometer!

VOETEN ALS PANTOFFELS

Aan de poten zitten sterke, kromme nagels. Hiermee kan hij een prooi met één klap dood slaan. De voetzolen van een ijsbeer zijn behaard. Handig tegen het uitglijden, en om warme voeten te houden.

Ijsberen kunnen hard rennen. De topsnelheid is 40 kilometer per uur. Dat is sneller dan de snelste mens op aarde. Ijsberen hebben zwemvliezen tussen hun tenen en kunnen daardoor goed zwemmen. Ze kunnen twee minuten onder water blijven, maar ze duiken niet dieper dan 1 tot 2 meter.

DIERENPASPOORT IJSBEER

WAAR EN HOE LEEFT DE IJSBEER?

IN DE KOU

Het woongebied van ijsberen is het Noordpoolgebied. Daar zwerven ijsberen vooral rond op sneeuw en ijs. Maar je vindt ze ook aan de rand van het poolgebied in Groenland, Alaska, Rusland en Canada. In deze landen leven ze in een gras- en kruidengebied zonder bomen maar met bessenstruikjes. Dit heet een toendra.

LEKKER ALLEEN

Ijsberen leven niet in een groep maar alleen. We noemen dit solitaire dieren. Het vrouwtje leeft wel samen met haar jongen.

Soms komen meerdere ijsberen toevallig bij elkaar bij een aangespoelde walvis. Als er genoeg te eten is, vechten ze niet. Zijn ze klaar met eten, dan zwerven ze weer lekker in hun eentje verder.

Ijsberen kunnen grote afstanden afleggen als zij op zoek zijn naar eten. Onderzoekers hebben gemeten dat sommige van deze dieren gedurende hun hele leven, bij elkaar opgeteld, een gebied verkennen dat zes keer zo groot is als Nederland! Niet alle ijsberen doen dat. Sommige blijven jaren in hetzelfde gebied.

EEN IGLO IN DE VORM VAN EEN MAGNUM-IJSJE

In gebieden met heel koude winters is weinig te eten. De ijsberen die daar leven houden een soort winterrust. Ze rusten dan enkele dagen of enkele weken in het hol, nooit langer dan twee maanden. Maar vrouwtjes met jongen tot twee jaar, houden een winterrust van drie tot vier maanden. Vrouwtjes die jongen gaan werpen, blijven ongeveer vijf maanden in een hol, de laatste vier maanden met hun jongen. Het hol wordt meestal zelf gegraven. Het lijkt op een soort iglo in de vorm van een liggend Magnum-ijsje. Eerst graaft de beer zich in en daarna laat hij of zij zich insneeuwen. Door de sneeuw verdwijnen de voetsporen, die de schuilplaats zouden kunnen verraden. Door de warmte van het eigen lichaam, is het in het hol een stuk warmer dan buiten. Als het voorjaar komt, zijn de meeste ijsberen weer aan het zwerven.

FOTO'S: WNF

DIERENPASPOORT IJSBEER

pag 4

WAT EET DE IJSBEER?

SPEK VOOR SPEK

In de winter eten ijsberen zeehonden. Vooral het spek en de ingewanden (bv. darmen, maag, lever) vinden ze lekker. Ijsberen krijgen door dit vette eten zelf ook een speklaag. Deze speklaag zorgt ervoor dat ijsberen warm blijven.

In de zomer eten ijsberen van alles wat. Ze jagen op lemmingen en zalm en eten kadavers van dode zeezoogdieren. Maar ze gaan bijvoorbeeld ook op zoek naar ...bessen. Zie je het al voor je: dit levensgevaarlijke roofdier dat besjes eet?

DODELIJKE HAP ADEM

Als de ijsbeer gaat jagen, loopt hij langzaam met zijn kop naar beneden de sneeuwvlakte af. Vindt de ijsbeer een gat in het ijs, dan gaat hij daarbij op de loer liggen. Met heel veel geduld. Zeehonden komen namelijk af en toe in zo'n gat naar boven om adem te halen. Op het moment dat de zeehond boven komt, slaat de ijsbeer hem met zijn sterke poot met de kop tegen de rand van het ijs.

DODELIJK DUTJE

Als de ijsbeer een slapende zeehond vindt, sluipt hij heel voorzichtig naar zijn prooi. Met een klap van zijn poot slaat hij de zeehond in één keer dood. Als de zeehond het na kon vertellen, zou hij niet weten wat hem overkomen is... zo snel gaat dat. Ijsberen jagen zowel overdag als 's nachts. De ijsbeer eet nooit in het water.

FOTO: Rene Lipmann

HOE PLANTEN IJSBEREN ZICH VOORT?

HEEL EVEN BIJ ELKAAR

In het voorjaar (meestal in april) ontmoeten de mannetjes en vrouwtjes elkaar maar kort. Tijdens deze paartijd heeft het vrouwtje ongeveer drie weken lang zin om te paren. Het mannetje spoort een vrouwtje dat wil paren op door haar geur. Na de paring gaat de man weer zijn eigen weg en zo wil het vrouwtje het ook!

DIERENPASPOORT IJSBEER

pag 5

DIKKE BUIK

Heb je wel eens gezien aan een ijsberin dat ze zwanger is? Dik en rond? Nee, die dikke buik is van het eten. De dieren eten zich dik en rond omdat ze net voor de winter in winterrust gaan en al die tijd niet zullen eten. Als het vrouwtje zwanger is, zoekt ze een goede plek om een hol te graven. In dit veilige hol houdt het vrouwtje een winterrust, totdat de jongen geboren worden.

ZO KLEIN ALS EEN RAT, HULPELOOS, BLIND EN DOOF

Ongeveer begin december worden er een of twee jongen geboren. De kleine ijsberen zijn hulpeloos, blind en doof. De ijsberen zijn zo klein, dat je niet zou denken dat de moeder negen maanden zwanger is geweest. De pasgeboren dieren zijn maar 28 tot 32 cm lang en wegen na drie dagen ongeveer 750 gram, dat is nog minder dan een pak suiker! Op de foto zie je de beide kleintjes dicht bij haar oksels liggen. Ze zijn in 2014 geboren bij moeder Olinka. Hoe zwaar was jij toen je geboren werd? Hoe kan dat nou, zo'n groot verschil?

OP REIS

Vaak als dieren gepaard hebben, maakt het bevruchte eitje een reis in de buik van de moeder. Het gaat vanuit de eierstok, door de eileiders naar de baarmoeder. Daar komt het in een heerlijk zacht plekje terecht waar het in vast komt te zitten. Dat noemen we in-nestelen.

Bij de meeste dieren groeit het bevruchte eitje snel uit tot een wezentje dat steeds meer op de ouders gaat lijken. Eerst nog piepklein, al vrij snel met alles erop en eraan en dan groeien maar! Bij mensen groeit het vruchtje in 9 maanden tijd in de baarmoeder uit tot een prachtige mensenbaby.

EVEN WACHTEN

Bij een ijsbeer blijft het bevruchte eitje na de paring nog een tijd in de eileider. Het vruchtje groeit nog niet, het rust. (We noemen dat een uitgestelde

DIERENPASPOORT IJSBEER

zwangerschap of ook wel een rustende vrucht). Het eitje met het vruchtje gaat pas later aan de reis naar de baarmoeder beginnen. Het innestelen van het vruchtje in de baarmoeder begint bij de ijsbeer ongeveer in dezelfde tijd dat de moeder een sneeuw-hol graaft. Dat is ongeveer in november. Alles is er dan klaar voor. Dan pas begint het ook uit te groeien tot een echt piepklein ijsbeertje. Vandaar dat ze bij de geboorte zo heel klein zijn. Dat is nog een reden dat je bij een ijsberin niet kunt zien of ze zwanger is.

ZOOGDIER

De ijsbeer is een zoogdier. Dat wil zeggen dat de jongen melk drinken bij hun moeder tot ze vast voedsel kunnen eten. Na de geboorte groeien de ijsbeerbaby's dankzij de voedzame moedermelk erg snel. De hele winter eet de moeder niets en teert ze op haar eigen vet. Na vier weken gaan de ogen van de kleine beren open en kunnen ze zien. In het voorjaar is het tijd om het hol te verlaten. Moeder is dan ongeveer 5 maanden in het hol geweest. In het begin blijft de moeder met haar jongen in de buurt van het hol. Ze leert de jongen alles wat een ijsbeer moet weten. Na twee jaar verlaten de jongen hun moeder en gaan ze in hun eentje verder.

WAT ZIJN DE VIJANDEN IN DE NATUUR VAN DE IJSBEER?

IJSBEERVADERS EN MENSEN

Voor jonge ijsberen is een ijsbeerman de grootste vijand. Ook de eigen vader zou zijn jongen kunnen doden en opeten. Hij weet niet eens of het zijn eigen jongen zijn. Moeders kunnen gewond raken of zelfs doodgaan tijdens het verdedigen van hun jongen. Ook volwassen ijsberen onder elkaar zijn gevaarlijk. Mannen kunnen vechten om een vrouwtje waar ze allebei een oogje op hebben. Soms raken ijsberen in gevecht met wolven, walrussen of zwaardwalvissen. Bij zo'n gevecht kan de ijsbeer doodgaan. Maar de mens is ook een grote vijand van ijsberen.

FOTO: WNF

DIERENPASPOORT IJSBEER

pag 7

JACHT DOOR DE MENS

Ijsberen zijn bedreigd met uitsterven. Omdat ze niet veel vijanden in de natuur hebben, spelen mensen hierbij een belangrijke rol.

Vroeger werd er veel op deze dieren gejaagd voor hun vacht en vlees. Gelukkig zijn er nu wetten die de ijsberen beschermen tegen jagers.

SCHADELIJKE GASSEN

Toch maken de mensen het de ijsbeer nog steeds moeilijk. Mensen verbruiken namelijk veel olie, gas en kolen om te koken, de huizen te verwarmen en in auto's te rijden. Ze gebruiken ook heel veel elektriciteit dat ook opgewekt moet worden in energiecentrales.

Hierdoor komen gassen vrij die ervoor zorgen dat de aarde heel snel opwarmt.

HET IJS SMELT

Door de opwarming van de aarde smelt het ijs rond de Noordpool. De ijsberen hebben daardoor steeds minder gebied om op te leven en op zeehonden te jagen. En als ijsberen te weinig eten, worden ze snel zwak. Dit is zeker een probleem voor de moeder die melk moet geven aan haar jongen. Als ze te weinig melk kan geven, gaan de jongen dood. Hierdoor is de ijsbeer bedreigd en zullen er in de toekomst steeds minder ijsberen overblijven. Op dit moment in 2012 leven er nog ongeveer 20.000 tot 25.000 ijsberen in het wild.

HOE LEVEN IJSBEREN IN BLIIDORP?

IJSBEREN IN DIERENTUINEN

Ieder jaar weer hopen we op jonge ijsberen. Is dat alleen maar voor het publiek? Nee, zeker niet. Ook in dierentuinen komen steeds minder ijsberen voor. Het is dus heel belangrijk om jongen te krijgen. We doen er alles aan om het juiste mannetje bij het juiste vrouwtje te krijgen om goede gezonde jonkies te maken.

FOTO: WNF

DIERENPASPOORT IJSBEER

pag 8

ARCTICA IN BLIIDORP

In juli 2008 hebben de ijsberen in Blijdorp een nieuw verblijf gekregen. Het verblijf bestaat uit twee delen: één voor het mannetje en één voor het vrouwtje. Als er jongen zijn, is er in het verblijf van het vrouwtje ruimte genoeg. Elk verblijf heeft een groot waterbassin en een landgedeelte dat op de **toendra (grasland)** lijkt. Als het publiek binnen staat, kunnen ze de ijsberen onder water zien zwemmen. In de twee bassins samen zit anderhalf miljoen liter zeewater. Dit water komt vanuit het Oceanium via buizen onder het publiekspad naar het ijsberenverblijf. De ruiten van het waterbassin zijn wel 10 centimeter dik.

KRAAMHOLEN

Op het landgedeelte van zowel het mannetje als het vrouwtje staat een binnenvverblijf. Dit verblijf valt bijna niet op, omdat het in nagemaakte rotsen zit. In het verblijf van het vrouwtje zijn twee ruimtes die de hollen onder de grond nabootsen. Hierin kan zij haar jongen ter wereld brengen. Deze hollen liggen zo ver mogelijk achterin het landgedeelte, ver van geluid en onrust. Want als er teveel herrie is, maakt de moeder haar eigen jongen dood.

EEN IJSBEER MOET NIET 'IJSBEREN'

Bij de meeste diersoorten is 'ijsberen' niet goed. Het kan betekenen dat ze zich vervelen in de dierentuin. Ze lopen dan heel vaak heen en weer in hun hok. Om te zorgen dat de ijsberen niet gaat 'ijsberen', moet er genoeg te doen zijn in het verblijf. Daarom is er een rivier, een zandbak om in te graven, wanden om achter te verschuilen en boomstronken waarmee ze kunnen spelen. In het verblijf zitten ook bochten, zodat de dieren niet alles in één keer kunnen overzien. Om de ijsberen lekker bezig te houden worden er een paar keer per dag ijsblokken met vis erin in het water gegooid.

DIERENPASPOORT IJSBEER

pag 9

VICKS' STEEN

In juni 2012 brak de jonge ijsbeer Vicks tijdens het spelen met stenen in het water een van de lagen van de ruit. De ruit vind je in het binnengebouw met de naam: 'de ijsgrot'. Je kunt daar de ijsberen onder water zien zwemmen en spelen. En spelen deed Vicks volop!

Gelukkig bestaat zo'n enorme dikke ruit uit veel lagen zodat hij niet zomaar helemaal door kan breken. Heel veel mensen hebben geholpen alle stenen uit het verblijf te halen. Vicks mag nu met ander speelgoed spelen dat de raam niet kapot kan maken. Het breken van de laag is te zien geweest op een [filmpje](#) dat toevallig gemaakt was. Zelfs in het buitenland was het op de tv te zien.

SEIZOENSDIEET

Ook met het voedsel worden ijsberen lekker bezig gehouden. 's Ochtends wordt er honing, pindakaas en levertraan op de rotsen gesmeerd. Levertraan is heel gezonde olie van vissen en wordt ook door het voer gedaan. Het zoeken van gestrooide hondenbrokken houdt de ijsberen ook aardig bezig.

Verder krijgen deze gevaarlijke roofdieren te eten wat ze ook in de natuur zouden eten. Ze krijgen het zogenaamde seizoensdieet. Net als in de natuur. Dit betekent:

- In de zomer bessen, groenvoer en af en toe een kleine prooi in de vorm van bijvoorbeeld een rat.
- In het najaar vlees, vis en vet. Met dit voedsel kunnen ze een dikke vetlaag maken. Er moet wel opgelet worden dat het mannetje niet te veel eten krijgt. Als hij namelijk een tijd veel gegeten heeft, gaat hij een winterrust houden. Dat 'zegt' zijn instinct hem. Dat gaat vanzelf, maar dat willen we niet want dan is hij niet meer te zien. Als het vrouwtje jongen verwacht, krijgt ze meer eten.
- In de winter gaat het vrouwtje in winterrust van november tot maart.

TIP:

Wil je jouw spreekbeurt/ presentatie nog leuker maken? Leen dan een themakist. Een themakist is geen kant en klare spreekbeurt, maar bevat informatie & fotomateriaal. Kijk op:

www.diergaardeblijdorp.nl/themakist/

KIJK VOOR MEER DIERENINFORMATIE OP:

www.diergaardeblijdorp.nl